

Π Ρ Ο Ο Ϊ Μ Ι Ο Ν .

Περὶ τῶν τριῶν τοῦ Νοῦς ἐνεργειῶν.

Τί ἐστὶ Λογικὴ;

Ἡ περὶ τὴν Φιλοσοφίαν σπουδὴ ὑμᾶς ὑποδέχεται, νέοι φιλομαθέστατοι, πρὸ δὲ τῆ ἐγχειρεῖν φιλοσοφίᾳ τε καὶ ἐπιστήμας, πράγμασιν ἐπιεικῶς δύσχερῆσι, δίκαιον ἔδοξέ μοι τῶ προφυλαίῳ αὐτῶν μικρὸν ἐνδιατρίψαι, μέχρις ἂν τὸν τρόπον ἀμηγέπως λαβεῖν τὰ ἐνεργεῖν κατ' ἐκείνας· ὅπερ ἐν ταύτῃ τῇ ἡμετέρᾳ Εἰσαγωγῇ ἱκανῶς χρηγεῖται, συνοψεῖσθαι ἀπάσης τῆς λογικῆς πραγματείας.

Ἐστὶ δὲ Λογικὴ, ἕξις ἐπίκτητος περὶ πάντα τὰ ὄντα καταγινωσκένῃ, τέλος εχούσα, τὸν ἐν γένει συλλογισμόν, ἑξάριστον δὲ τὴν ἀπόδειξιν.

Α

Εὐρη-

Εὐρηται δὲ ὑπὸ τῶν φιλοσοφόντων, ὡς ὄργανον ἀκριβέστατον, δι' ἑ τῶν ὄντων ἡ γνῶσις εὐχερῶς καταλαμβάνεται, καὶ ὁ ἀνθρώπινος νῆς, ὡς οἶόντε μάλιστα βοηθεῖται εἰς τὸ ὄρθεα ἀεὶ ἐνεργεῖν ἐνεργείας.

Νῆς δὲ ἐκεῖνη λέγεται τῆς ψυχῆς ἡ δύναμις, ἢ νοῦμεν, ἣτις ἀπασῶν τῶν ἄλλων ὑπερτέρα ἢσα, τοσούτον ἐνεργῆς ὑπάρχει, ὡς εἰ πρὸς μίαν, ἢ δευτέραν, ἀλλὰ τριπλῆν ἐνέργειαν ἔσται ἀσχολημένη, περὶ τὰ νοητὰ καταγίνεται, καὶ θηράται τὸ ἀληθές.

Ἡ πρώτη ἐν ἐνέργεια τῷ νοῦς ἐσιν ἀπλῆ πρόσληψις, καθ' ἣν τὸ πρᾶγμα ἀπλῶς προσλαμβάνομεν, δίχα τινὸς καταφάσεως, ἢ ἀποφάσεως· φέβ' εἰπεῖν προσλαβόντες τῷ ἡμετέρῳ νοί, ἄνθρωπον, λίθον, ἣτις καὶ πρόσληψις τῶν ἀπλῶν λέγεται. Λέγεται δὲ ἀπλῆ πρόσληψις, ἢ καὶ ὅτι τὰ ἀπλᾶ μόνον προσλαμβάνει· σκέπτεται γὰρ καὶ τὰ σύνθετα, οἷον τὸν ἄνθρωπον ἐκ ψυχῆς, καὶ σώματος συντιθέμενον· ἀλλ' ὅτι ἐν τῇ νοήσει ἀμοιρῆ συμπλοκῆς· ἔτε γὰρ καταφάσκει ὁ νῆς, οὐτ' ἀποφάσκει.

Ἡ β'. ἐσὶ σύνθετος, ἣτις κατὰ σύνθεσιν καὶ διαίρεσιν θεωρεῖται, ὡς ὅτε τῶν ἀπλῶν ἕτερον ἕτερον καταφάσκει, ἢ ἀποφάσκει, οἷον ὁ κύκνος ἐσὶ λευκός, ὁ Κόραξ ἔκ ἐσὶ λευκός.

Ἐσὶ δὲ παρὰ ταύτας καὶ τρίτη ἐνέργεια ἣτις συλλογισμός, ἢ διάνοια ὀνομάζεται, ἐν ἣ

ἔχ' ἕτερον καθ' ἑτέρον ἀγορεύομεν, ἀλλ' ἕτερον ἐξ ἑτέρου ἐπιφέρομεν· ὡς ὅτε ἔκτινος, ἢ ἔκτινων προεγνωσμένων, ἀλλήλων τὴν γνῶσιν δηροῦμεν, οἷον γινωσκομένους τὸν ἄνθρωπον, ὅτι ἐστὶ λογικός, καὶ τὸ Σωκράτης, ὅτι ἐστὶ ἄνθρωπος, ἐπιφέρομεν, ὅτι ἐστὶ λογικός ὁ Σωκράτης.

Ἄπαντα γὰρ ἡ λογικὴ μέθεδος κατὰ τὰς τρεῖς τῶν νοῶν ἐνεργείας, εἰς τρία ὀλοσχερέστερα διαιρεῖται μέρη· ὧν τὸ πρῶτον εἰς τὴν τῆς πρώτης ἐνεργείας ἐπανόρθωσιν ἀνήκει· περιέχει δὲ τὸ βιβλίον τῶν Πορφυρίων, ἐν ᾧ διαλαμβάνεται περὶ τῶν πέντε καθόλου φανῶν, Γένος δηλαδή Εἶδος, Διαφορᾶς, Ἰδίας, καὶ Συμβεβηκότος, καὶ τὸ Ἀριστοτέλους βιβλίον, ἐν ᾧ περὶ τῶν δέκα Κατηγοριῶν, Οὐσίας δηλαδή, Ποσῶ, Ποιῶ, Πρόστι, Πῶ, Πότε, Ἐνεργείας, Πάθος, Κεῖσθαι, καὶ ἔχειν. Ταῦτα γὰρ ἐστὶ τῆς πρώτης ἐνεργείας τὸ ἀντικείμενον.

Τὸ δεύτερον δὲ περὶ τὴν τῆς δευτέρας διόρθωσιν καταγίνεται, ἐν ᾧ γὰρ περὶ ἐρμηνείας τῶν Φιλοσόφων, πῶς καταφάσκομεν, καὶ ἀποφάσκομεν δεικνύοντα, πῶς τε ἡ ἀλήθεια, καὶ τὸ ψεῦδος τῶν προτάσεων.

Τὸ δὲ τρίτον μέρος τῆς Λογικῆς, τὴν τρίτην ἐνεργείαν τῶν νοῶν ἐπανορθᾷται, καὶ ἐστὶν ὅλον περὶ Συλλογισμῶν, ἐπεὶ δ' ἐν ἅπαντι συλλογισμῶν δύο θεωρεῖται, εἶδος δηλαδή, ὃ ἐστὶ διατάξεις τῶν προτάσεων ἐν σχήματι προσήκοντι, καὶ ὅλη, ἢ τις τριπλῆ ἐστὶν, ἀναγκασίᾳ, πιθανῆ, καὶ σοφιστική.

κῆ, τὸτε χάριν ὁ Φιλόσοφος ἐν δυσὶ τοῖς πρώτοις τῶν ἀναλυτικῶν περὶ τῆ εἴδους διαλαμβάνει· ἐν δὲ τοῖς ὑστέροις δυσὶ περὶ τῆ ἀναγκαίᾳ συλλογισμῶ· περὶ δὲ τῆ πιθανῆ ἐν τοῖς ὀκτῶ τοπικοῖς· καὶ περὶ τῆ σοφιστικῆ ἐν ταῖς περὶ σοφιστικῶν ἐλέγχων βιβλίοις.

Ταύτην ἔν τῆν τάξιν καὶ ἡμεῖς τηρῶντες, τῆν παρῆσαν εἰσαγωγὴν εἰς τρία διείλωμεν· καὶ ἐν μὲν τῷ α΄ περὶ τῶν ἀπλῶν ὄρων· ἐν δὲ τῷ β΄ περὶ προτάσεων, ἐν δὲ τῷ γ΄ περὶ συλλογισμῶ διὰ βραχέων ἐρῶμεν, τῶν βαθυτέρων νοημάτων τῆν ἐξέτασιν τῆ ἐντελεῖ, καὶ ἐν μηδενὶ λειπομένη Λογικῇ παραδιδόντες, ἥς αὐτὴ οἷον ἐπωφελεῖς Εἰσαγωγὴ τυγχάνει.

Μ Ε Ρ Ο Σ Π Ρ Ω Τ Ο Ν .

Περὶ τῶν ἀνηκόντων εἰς τῆν Πρώτην τοῦ νοῦς ἐνέργειαν, ἧτοι περὶ ὄρων.

Κ Ε Φ Α Λ Α Ι Ο Ν Α΄ .

Τί ἐσὶν ὄρος.

Ο ὄρος ἐστὶ τῶν πλεοναχῶς λεγομένων ορος λέγεται μὲν καὶ τὸ ὀροθέσιον, ὡς τὰ πέρατα τῶν ἀγρῶν, καὶ ἄλλων· λέγεται δὲ καὶ ὁ ὀρισμός, διὸ ἔ τῆν φύσιν ἐκάστη τῶν ὄντων δηρώμεθα, καὶ πᾶς λόγος κεφαλαιώδης, καὶ συντε-

μη-

μημένος ὄρος καλεῖται, ἔτι πᾶσα ἀρχὴ ἔτι τέλος
ἐκάστου πράγματος, διὰ τὸ κατὰ ταῦτα ὠρίσθαι
τὸ περιεχόμενον· οἷον ἢ σιγμὴ ὄρος τῆς γραμμῆς·
τὸ δῶμα, ὄρος τῆς οἰκίας καλεῖται, κατὰ
τῆτο δὴ τὸ σημαίνον ὄροι λέγονται, καὶ τὰ
ἄκρα ἐκάστης προτάσεως· κατὰ ταῦτα γὰρ ἀ-
παρτίζεται ἢ πρότασις, περὶ ὧν εὐνὴ σκέψις·
τὸ γυν ὄρος λόγον ἐν προτάσει πληρῶν, τὸ ὑπο-
κείμενόν ἐστι, ἔτι τὸ κατηγορούμενον· καίτοι γὰρ ἐκά-
στη πρότασις ἐξ ὑποκειμένου, κατηγορουμένου τε,
ἔτι προσκατηγορουμένου συνέστηκεν· ὄρος ὅμως τὸ ὑ-
ποκείμενον μόνον, ἔτι τὸ κατηγορούμενόν ἐστιν, ὡς
δῆλον ἐπὶ τῆς προτάσεως τῆς, ἀνδρῶς ἐστι δίκ-
καιος, ὅποι ἄκρα αὐτὴν ἀποτερματίζοντά ἐστι
τὸ, ἀνδρῶς, ἔτι τὸ δίκαιος.

Ταῦτα γυν τὰ τῆς προτάσεως ἄκρα, ἦτοι
ὄρος, ὃ Ἀριστοτέλης ὀρίζει λέγων, ὄρος ἐστίν,
εἰς ὃν διαλύεται ἢ πρότασις, οἷον τό, τε κατηγο-
ρούμενον, ἔτι τὸ καθ' ἃ κατηγορεῖται.

Εἰς δὲ κατάληψιν τῆτος ἰσέον, ὅτι ἢ ἀνά-
λυσις, ἢ δὲν ἄλλο ἐστίν, εἰμὴ ἀναδρομὴ ἀπὸ τοῦ
ὀπωτῶν συνδέτερος εἰς τὰ ἐξ ὧν ἢ σύνδεσις ἀπλᾶ,
τατέστιν εἰς τὰς οἰκίας ἀρχάς. ἐπεὶ ἐν ἔτι ἢ πρότασις
σύνδετόν τι ἐξ ὄρων, εἰς ὄρος αὐτὴ ἀναλύεται,
καθάπερ ἔτι ὁ ἀνδρῶς σύνδετος ὧν ἐκ ψυχῆς,
ἔτι σώματος, εἰς αὐτὰ ταῦτα πάλιν ἀναλύεται.

Σημείωται δὲ, ὅτι ἐν ἐκάστη προτάσει, τρεῖς
λέξεις, ἦτοι ῥήσεις εἰσίν· ὧν ἢ πρώτη λέγεται
ὑποκείμενον, ἢ δευτέρα κατηγορούμενον, ἢ τρίτη
προσ-

Subiecta

predicata

6 ὄρατα

προσκατηγορούμενον, ἔ υποκειμένον μὲν ἐσὶν, ὃ ἐν τῇ προτάσει ὑπόκειται, ἔ κατ' ἢ ἕτερον καταφάσκειται, ἢ ἀποφάσκειται· κατηγορούμενον δὲ, ὃ τῷ υποκειμένῳ ἐπιφέρεται, ἔ κατ' ἐκείνῃ ἀγορεύεται. Προσκατηγορούμενον δὲ, τὸ ἔσσιασικόν ἐσὶ ῥήματα, τὸ, εἰμί, εἶ, ἐσὶν, ἢ συνδέει τε, ἔ συνπλέκει τὸ υποκειμένον, ἔ τὸ κατηγορούμενον, ὡς ἐπὶ τῆς προτάσεως ταύτης, ὃ ἄνθρωπος, κατ' ἢ τὸ ζῶον καταφάσκειται, κατηγορούμενον δὲ τὸ ζῶον, ὃ κατὰ τῆ ἀνθρώπου λέγεται· προσκατηγορούμενον δὲ τὸ ἐσὶν, ὃ συνδέει τὰ δύο ἄκρα, τὸ ἄνθρωπος δηλαδή, ἔ τὸ ζῶον.

Τῆς προτάσεως τοίνυν διαλυθείσης, μόνοι οἱ δύο ὅροι ἐπιμένουσι, τὸ υποκειμένον δηλαδή ἔ τὸ κατηγορούμενον· ταῦτα γὰρ διεζευγμένα θεωρίας ἀξιῆται· τὸ δὲ προσκατηγορούμενον οὐ μένει· ἐσὶ γὰρ οἷόν τις ἔνωσις, κατ' ἢν ὃ νῆς συνάπτει τῷ υποκειμένῳ τὸ κατηγορούμενον· διαλυθέντος δὲ τῆ ὄρα, τὴν ἔνωσιν διαμένειν ἀδύνατον, ὡς περ ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἔ ἄλλῳ· διὸ ἐκεῖνα μόνα ὅροι εἰσὶ τῆς προτάσεως. Ἐἴτι ὅρος λέγεται ἀπὸ τῆ ὀρίζειν, ἀλλὰ ἢ ἔνωσις, ἢ τοι ἢ συνάφεια τῶν ἄλλων, ἢ λέγεται ὀρίζειν· ἄρα ἔτε ὅρος· ὃθεν εἰ καὶ τινες ἄλλαι φωναὶ πλεονάσειαν ἐν τῇ προτάσει, οἷον ῥήματα, ἐπιῤῥήματα, προδέσεις, προσδιορισμοὶ, πᾶς, ἢδεῖς, τίς, ἢ πᾶς, ἔ τὰ τοιαυτά, ἀλλ' ἔν, λόγον ὅρα ἔκ ἔχουσιν, ἢ γὰρ ὀρίζουσιν, ἔτε δύναται κατ' ἑαυτὰ εἶναι ὑποκειμένα ἔ κατηγορούμενα ἐν τῇ προτάσει.

Ἀπο-

Ἀπορεῖται, εἰ αἱ ἄσημοι φωναὶ, οἷον βλί-
 τυρι, σκίνδαφος, εἰσὶν ὄροι; δοκεῖ γὰρ τὸναν-
 τίον· χρὴ γὰρ τὸν ὄρον ἐπιτήδειον εἶναι εἰς λό-
 γον, ἀλλ' ἢ ἄσημος φωνὴ εἰς λόγον ἐπιτήδειος
 ἔκ ἐστιν, ἄρ' ἔν ἕτε ὄρος· ἢ ἐλάττων δείκνυται·
 ὁ ἔξω λόγος ἐμφαίνει τὸ ἔσω νόημα, καὶ τοῦ
 προσλαμβανομένη πρᾶγματός ἐστιν ἔκφρασις, ἀλ-
 λά μὴν διὰ φωνῶν ἀσήμων ἕδεν ἐκφαίνεται· ἢ
 γὰρ εἰσὶ τινος σημεῖα· ἄρα αἱ ἄσημοι φωναὶ ἔκ
 εἰσὶν ἐπιτήδειοι πρὸς λόγον, καὶ ἐπομένως οὐδ'
 ὄροι.

Ἀλλ' ὁμοίως ρητέον τὰς ἀσήμους φωνὰς κυρίως
 γίνεσθαι ὄρους· δυνάμεθα γὰρ εὐφυῶς λέγειν,
 βλίτυρι ἐστὶ φωνὴ ἑναρθρος· ὧν ὁ νῆς ἔκ ἐστὶ ση-
 μαινομένον τι διὰ τῆ βλίτυρι εἶναι φωνήν, καὶ ἦχον
 ἑναρθρον, ἀλλὰ τὴν φωνήν αὐτὴν βλίτυρι εἶναι
 φωνήν, ὡς ὅτε λέγομεν ἵππος ἐστὶ φωνή, ὄνομα
 ἐστὶ γένους ἕδετέρου· τότε δὴ τὸ ἵππος, καὶ ὄνομα
 ἢ λαμβάνεται ἀντὶ τῶν σημαινομένων ὑπ' αὐτῶν,
 ἀλλ' ἀνδ' αὐτῶν.

Πρὸς δὲ τὴν ἑνσασιν ἀπαντητέον, ἀρκεῖν ἀνθ'
 αὐτῆ τῆ ὄρου ὑποτίθεσθαι, καὶ μὴ ἀνδ' ἕτερα τι-
 νός σημαινομένον ὑπ' αὐτῆ· μόνη γὰρ ἢ σημαν-
 τικὴ φωνὴ τὸν ἔσω καὶ ἐνδιάθετον λόγον ἐμφαίνει,
 ἢ δὲ ἄσημος ἑαυτήν· διὸ καὶ δυνάμεθα κατ' αὐτῆς
 ἐμφαίνειν τι, οἷον εἶναι φωνήν, φθόγγον ἑναρ-
 θρον, ὄνομα ἄκλιτον, ὡσεὶ καὶ κατὰ τῶν ἕτερόν
 τι σημαινόντων ἔκτός ἑαυτῶν· ὄροι τοιγαροῦν
 κυρίως εἰσὶν.

Πρόδηλον δὲ, ὅτι καὶ τὰ γράμματα, ἢτοι τὰ στοιχεῖα, ὅροι πεφύκασιν γίνεσθαι· γίνονται γὰρ ἄκρα, ἐξ ὧν σύγκειται, καὶ εἰς ἃ διαλύεται ἢ πρότασις· οἷον—τὸ α. ἐστὶ γράμμα, τὸ α. ἐστὶ στοιχεῖον.

Ἔτι καὶ τὰ σημαντικὰ ῥήματα (καί ποια ἔργον τῷ ῥήματος ἀποτελεῖντα ἕκ εἰσὶν ὅροι, ἐνωσις καὶ ἕκ ἄκρα ὄντα) καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τῷ λόγῳ, ὅροι γίνονται· προλαμβάνονται γὰρ ὡς ὑποκείμενα, καὶ κατηγορούμενα, οἷον ἀγαπῶ ἐστὶ φωνή, τύπτω ἐστὶ ῥῆμα.

Εἰσὶ δὲ καὶ προτάσεις ἐκ δύο μόνον συγκείμεναι· οἷον ἐγὼ λέγω, ὁ πέτρος τύπτει, ἔνθα ἕκ ἑυρητάι τι προσκατηγορούμενον· πῶς ἔν ἀνωτέρῳ εἴρηται πᾶσαι πρότασιν συγκεῖσθαι ἐξ ὑποκειμένου, κατηγορούμενου τε, καὶ προσκατηγορουμένης;

Ἡ" ῥητέον, ὅτι ἐν ταῖς τοιαύταις προτάσεσι τὸ ῥῆμα δυνάμει ἐστὶν ἀμφοτέρω, καὶ κατηγορούμενον δηλαδή καὶ προσκατηγορούμενον· ἰσοδυναμῶσι γὰρ ταῖς, ἐγὼ εἰμι λέγων. ὁ Πέτρος ἐστὶ τύπτων· καὶ καθ' ὃ μὲν ἐστὶ κατηγορούμενον, ἐστὶν ὅρος, καθ' ὃ δὲ προσκατηγορούμενον ἕκ ἔτι.

Ἰστέον δὲ, ὅτι ὁλόκληρος πρότασις πολλαχῶς καθ' ἑνὸς ὅρου προσλαμβάνεται, ὡς τὸν Πέτρον εἶναι δίκαιον, ἐστὶ δυνατόν.

Κ Ε.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β΄.

Διαίρεσις τῶ ὄρου εἰς ἐνδιάθετον, προφορικόν, καὶ γραπτόν.

Τί ἐστὶν ὄρος, καὶ ὅτι ἄκρον τῆς προτάσεως, εἴρηται. ὅσα ἐν τῶ εἴδη τῶν προτάσεων, τὸς αὐτά καὶ τῶν ὄρων, ἐπεὶ τοῖσιν ἢ πρότασις τριχῶς ἀποδίδεται, ἐνδιάθετος, προφορικὴ, καὶ γραπτὴ καὶ τοσαυταχῶς καὶ ὁ ὄρος, ἐνδιάθετος, προφορικὸς, καὶ γραπτὸς, καὶ γραπτὸς μὲν ἐστὶ φωνὴ ἐγγραφοῦ ἐν χάρτῃ. ἢ ἄλλω τινι τῆς γραπτῆς προτάσεως συνθετικῇ· προφορικὸς δὲ ἐστὶν, ἢ αὐτῇ φωνῇ παρὰ τῶ ἀνθρώπῳ προφερομένη τῆς προφορικῆς προτάσεως συνθετικῇ· ἐνδιάθετος ὄρος ἐστὶν αὐτῇ ἢ ἐνέργεια τῶ νοῦς, ἢ προσλαμβανόμενον τὸ ὑποκείμενον, καὶ κατηγορούμενον.

Ἐφιστάται δὲ ἄξιον, ὅτι ἢ προφορικῇ, καὶ γραπτῇ πρότασις, καταχρηστικῶς μόνον, καὶ κατὰ τι εἰσὶ πρότασις· κυρίως γὰρ ἢ καταφάσκεισιν, ἀλλ' εἰσὶ τῆς ἐνδιαθέτου προτάσεως σημεῖα, ἢτις ἀληθῶς καὶ κυρίως καταφάσκει· αἱ ἄλλαι δὲ ἀπ' αὐτῆς κατὰ παρονομασίαν πρότασις λέγονται, καὶ ἐστὶν ὡς φησὶν ὁ Φιλόσοφος τὰ ἐν τῇ φωνῇ τῶν ἐν τῇ ψυχῇ παθημάτων σύμβολα, καὶ τὰ γραφόμενα, τῶν ἐν τῇ φωνῇ· καὶ διὰ τοῦτο δέδονται ἡμῖν αἱ φωναὶ ὑπὸ τῆς φύσεως πρὸς τὸ δι' αὐτῶν σημαίνειν ἡμᾶς τῆς ψυχῆς τὰ νοήματα, ἢτοι τὰς ἐννοίας.

Εἰ μὲν γὰρ φησὶν ὁ Ἀμμόνιος, γυμναὶ σωμαμάτων ἦσαν αἱ ψυχαί, γυμνοῖς ἂν προσέβαλον ἑαυτὰς τοῖς νοήμασι· νῦν δὲ τοῖς σώμασιν ἐγκαθευγμέναι, ἢ ἄλλως, ἢ διὰ τῶν φωνῶν δύναται σημαίνειν ἀλλήλαις τὰ ἴδια νοήματα.

Ὁ προφορικός ὄρος (ὡς πρὸς τὸ γραπτός) διαιρεῖται εἰς σημαντικόν, καὶ ἄσημον· καὶ σημαντικός μὲν ἐστὶν ὁ σημαίνων τι κατὰ συνθήκην, οἷον ἄνθρωπος, λέων· ἄσημος δὲ ὁ μηδὲν κατὰ συνθήκην σημαίνων, οἷον βλίτυρι.

Εἰς κατάληψιν δὲ τῆς διαιρέσεως ταύτης ἰσέου, τὸ σημεῖον διττὸν εἶναι, τὸ μὲν φυσικόν, τὸ δὲ κατὰ συνθήκην· καὶ φυσικὸν μὲν ἐστὶ, τὸ ἀφ' ἑαυτῆς τι παριστῶν, οἷον ὁ καπνὸς, τὸ πῦρ. τὸ ἴχνος τῆς ἀνθρώπου, τὸν ἄνθρωπον, κ.τ.λ. κατὰ συνθήκην δὲ, ὃ παρά τῶν ἀνθρώπων εἴληται πρὸς τὸ σημαίνειν τι, ὅπερ ἀφ' ἑαυτῆς ἢ ἐσήμαινε, οἷον ἡ φωνή· ὁ ἄνθρωπος, ἡτις ἀφ' ἑαυτῆς ἢ δὲν μᾶλλον σημαίνει, ἢ περὶ βλίτυρι, τέτακται μὲν τοι πρὸς τὸ σημαίνειν τὸν ἄνθρωπον.

Ἔτι ἰσέον, ὅτι πᾶσαι αἱ φωναί, εἴτε κατὰ συνθήκην σημαντικαί, εἴτε καὶ μὴ, φυσικὰ τῆς λέγοντος σημεῖα πεφύκασιν· ὅτι γὰρ ἡ φωνή, λέων, ἀνάγει με ἐννοεῖν τὸν δι' αὐτῆς λαλῶντα, τῆτι λαβῶσα ἔχει ἐξ οἰκείας φύσεως· εἴτε γὰρ ἐθελόντων, εἴτε καὶ μὴ, τῶν ἀνθρώπων, ὅτι τινὸς ἀκέρω φωνῆς, εὐθύς αὐτὴν ἐπιγινώσκω παρά τινος προφερομένην, εἰ καὶ μὴ συνίημι αὐτὴν, οἷον βλίτυρι.

Ἦνθα τοίνυν διαιρέμεν τὸν ὄρον εἰς σημαν-
 τικόν, καὶ εἰς ἄσημον, ἔκ ἐσιν ἡμῖν ὁ λόγος πε-
 ρὶ τῆς σημασίας τῆ λαλῆντος προσώπων· αὕτη
 γὰρ κατὰ τὰ εἰρημένα πάση φωνῇ καὶ ὄρω σύμ-
 φωνος ὑπάρχει· διὸ ἕδεις ἐσι τῆτονὶ τὸν τρόπον
 ἄσημος· ἀλλ' ἐσιν ὁ λόγος περὶ τῆς δευτέρας
 σημασίας, ἣτις κατὰ συνθήκην ἔσα, ἔκ ἀναγ-
 καίαν ἀπασιν ὄροις τε καὶ φωναῖς οἰκειῖται· ὑπο-
 γράφεται δὲ ὁ σημαντικὸς ὄρος, ὅτι ἐσὶ τὸ ἄκρον
 τῆς προτάσεως, κατὰ συνθήκην εἰς γνῶσίν τινος
 ἡμᾶς ἀνάγων· ὁ δὲ ἄσημος, τὸ ἄκρον τῆς προ-
 τάσεως, ἕδεν κατὰ συνθήκην παρισῶν.

Ἐνταῖοις α. τὸ βλίτυρι ἔ σημαίνει τι, ση-
 μαίνει ἄρα τὸ ἕδεν· ἄρα ἀνάγει εἰς γνῶσιν τοῦ
 ἕδενός· ἀλλὰ μὲν τὸ ἕδεν ἐκτὸς τῆς φωνῆς ἕτε-
 ρόν τί ἐσι· ἄρα βλίτυρι σημαντικὸς ὄρος ἐσίν.

Ἀπαντητέον διαιρέντας τὸ α. ἐπόμενον, ση-
 μαίνει τὸ ἕδεν, σημασία ἀποφατικῇ, ὁμολογῶ-
 μεν· σημασία θετικῇ ἀποφάσκωμεν· πολὺ γὰρ
 ἐσὶ τὸ διάφορον εἰπεῖν, ἔ σημαίνειν τι, καὶ θετι-
 κῶς σημαίνειν τὸ ἕδεν, ὡς περ ἕτερόν ἐσιν, ἔ γι-
 νώσκειν τι, καὶ ἕτερον γινώσκειν θετικῶς τὸν λό-
 γον τῆ ἕδενός, ἣτοι τὸ ἕδεν· ὁ δὲ ἄσημον ἐντεῦθεν·
 ἀληθές γὰρ τὴν καθέδραν ταύτην μή τι γινώσ-
 κειν, ψευδές δὲ θετικῶς γινώσκειν αὐτὸ τὸ ἕδεν·
 ἔτως ἔν ἡ φωνῇ βλίτυρι ἔ σημαίνειν τι, ἣτοι ἕδεν
 σημαίνει, ἔ δύναται μὲν τοι λέγεσθαι σημαίνειν
 θετικῶς τὸ ἕδεν· ἔ γὰρ εἴληπται τοῖς ἀνθρώ-
 ποις πρὸς τὸ σημαίνειν τι θετικῶς.

Ἐνθαυτοῖς ἔτι, ἀκῆσας φιλοσόφου τινός λέγοντος, βλίτυρι (θετικῶς συνίημι ἢ δὲν βεβλόμενον σημαίνειν) θετικῶς ἄρα σημαίνειν τὸ βλίτυρι.

Ἀπαντῶντες διαιρῶμεν τὸ ἠγύμενον, θετικῶς ἐκεῖνο συνίημι νοήσει ἀνακεκριμένη καὶ ἐμμέσῳ, συμφάσκομεν· νοήσει εὐθείᾳ τε καὶ ἀμέσῳ, καὶ ἰλίᾳ τῆς τοιαύτης φωνῆς ἀποφάσκομεν τό, τε ἠγύμενον καὶ ἐπόμενον· ἀκῆσας γὰρ τῆς φωνῆς, βλίτυρι, ἢ δέν τι ἐπ' εὐθείας, καὶ ἀμέσῳ διὰ δυνάμεως τῆς αὐτῆς φωνῆς ἐννοῶ· ἄλλ' εἰς ἑαυτὸν ἐπανακάμπτων, καὶ ἢ δέν με νενοηκέναι δι' αὐτῆς ἐννοῶν, ἀκῆσας ἐμμέσῳ, καὶ νοήσει διακνητικῇ, ὅτι τὴν ἀσημον ἐκείνην φωνὴν ὁ Φιλόσοφος προσεφθέγγετο, ἢ δὲν αὐτὸν συνῶ μὴ βέλεσθαι τι σημαίνειν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Διαίρεσις τῆ σημαντικῆ ὄρου τῷ λόγῳ τῆς αὐτῆς σημασίας.

 Διαίρῃνται οἱ ἐνδιάθετοι ὄροι, καὶ ἀναπτύσσονται, ὃν τρόπον καὶ οἱ προφορικοί· διὰ γὰρ τούτων ἐκείνης ἐννοῶμεν· ἀνδ' ὧν περὶ μόνων τῶν προφορικῶν τὰς λόγους ποιούμεθα· καὶ τὸν μὲν ἀσημον παραιτητέον, ἢ δὲμίαν γὰρ ἐπιδέχεται διαίρεσιν.

Ὁ δὲ σημαντικός ὄρος διαίρεται ἄ. εἰς κατηγορηματικόν, συγκατηγορηματικόν, καὶ μικτόν. κα.

κατηγορηματικός ἐστίν, ὁ καὶ ἑαυτὸν δίχα προ-
 ὀφίης σημαίνων τι, ἢ ἐν προτάσει τιθέμενος. οἷον
 ἄνθρωπος, Πλάτων· συγκατηγορηματικός δὲ
 ὁ καὶ ἑαυτὸν μηδὲν ἐντελῶς σημαίνων, οἷον πᾶς,
 ἕδεις, τίς, ἢ πᾶς· καὶ προστιθέμενος γὰρ τῷ ἄν-
 ὄθρωπος, ἢ λέων, ἕδεν δὲ αὐτῶν σημαίνεται ἐν-
 τελῶς· συνάπτονται δὲ οἱ συγκατηγορηματικοὶ
 ὄροι τοῖς κατηγορηματικοῖς, ὅπως αὐτοῖς καθο-
 λικωτέραν, ἢ μερικωτέραν σημασίας ἔκτασιν ἀπο-
 νέμωσιν, οἱ ἢ προσδιορισμοὶ λέγονται, τὸ πᾶς
 καὶ ὅλα καταφατικός ἕδεις, καὶ ἔλα ἀποφατι-
 κός· τίς μερικός καταφατικός· ἢ πᾶς, μερικός ἀ-
 ποφατικός· μίχτός ἐστιν, ὁ μετεσχηκῶς ἀμφο-
 τέρων, ὅστις ἢ πρᾶγμα, τρόπον δὲ τῷ πράγ-
 ματος σημαίνει, οἷον σοφῶς, καλῶς, ἢ τὰ λοι-
 πὰ ἐπιρρήματα· ἅτινα τῷ σημαίνειν τροπικῶς,
 ἕκ εἰσὶν ἐντελῶς κατηγορηματικοί, τῷ δ' αὖ ὠ-
 ρισμένον τι δηλῶν, ἕκ εἰσὶ συγκατηγορηματικοί,
 ἄλλὰ μίχτοὶ ὄροι· ἕθ' οἱ μίχτοὶ μέντοι, ἕθ' οἱ
 συγκατηγορηματικοί, κυρίως εἰσὶν ὄροι, μὴ ὄντες
 ὑποκείμενα, ἢ κατηγορούμενα τῆς προτάσεως.

Ἀπορεῖται δ' ἐνταῦθα, πότερον τὰ ἐπίθε-
 τα ὀνόματα, οἷον ἀγαθός, λευκός, εἰσὶν ὄροι
 κατηγορηματικοί;

Ἡ' ρητέον, ὅτι πᾶς μὲν εἰσὶν κατηγορηματι-
 κοί, πᾶς δὲ συγκατηγορηματικοί· συγκατηγο-
 ρηματικοὶ μὲν, ὅτι καὶ ἑαυτὸ ἕδεν ἐντελῶς ση-
 μαίνουσι· κατηγορηματικοὶ δὲ, ὅτι μόνον ἀντικα-
 τηγορημένων λαμβάνεσθαι δύνανται, οἷον ὁ Πλά-
 των ἐστὶ δίχαιος· ἕπερ ἀμοιρῆσιν οἱ συγκατηγο-

ρη·

ρηματικοί· τακτέον ἄρα ταῦτα μετὰ τῶν μικ-
τῶν ὄρων.

Υ' ποδιαρεῖται ὁ κατηγορηματικὸς ὄρος εἰς
ἀπλῆν, ὅς ἐστι ἄνευ συμπλοκῆς λέγεται, ἐπὶ εἰς
συμπεπλεγμένον, ἧτοι μετὰ συμπλοκῆς· συμ-
πεπλεγμένός ἐστιν, ἔτι τὰ μέρη καθ' αὐτὰ ση-
μαντικά εἰσιν, οἷον ἀνὴρ σοφός· ἵνα δὲ συμπε-
πλεγμένος ἰδίως ἢ τρία ἐπιζητεῖται. α', μὲν ἔ-
χειν μέρη· ἔτι γὰρ ἂν ἦν συμπεπλεγμένος, μέ-
ρη μὴ ἔχων· τὰ δὲ μέρη ὀφείλοσίν πως συνάπτε-
σθαι πρὸς ἀλλήλα, ὡς ἄνθρωπος δίκαιος· εἰ γὰρ
συνάφειαν μὴ ἔχουσιν, ὡς Πέτρος, βῆς, ἔκ ἂν
ὄρον συμπεπλεγμένον ἀπετέλῃν, ἀλλ' ἀπλοῦς
δύο β'. δὲ ἐπιζητεῖται τὰ μέρη τὴν αὐτὴν ἐν τῇ
συνθέσει σημασίαν· ἐπέχειν, ἦν ἐπὶ πρὸ τῆς συν-
θέσεως· ὅτι χάριν, Νικόλαος, ἔκ ἐστιν ὄρος
συμπεπλεγμένον· ἐν γὰρ τῇ συνθέσει ἔκ ἐπέ-
χει τὴν αὐτὴν σημασίαν· Νίκο, ἐπὶ λαός, καί-
τοι σημαντικά εἰσιν. γ', τὰ μέρη ἐξ ὧν ὁ ὄρος,
μὴ σημαίνειν παντάπασιν τὸ αὐτὸ, ὡς ξίφος,
φάσγανον, οἷτινες εἰσὶ μὲν ὄροι ἀπλοῖ συνώνυ-
μοι, ἔτι εἰς συμπεπλεγμένον.

Α' πλῆς δ' ὄρος ἐστιν, ἔτι τὰ μέρη ἔκ εἰσὶ ση-
μαντικά καθ' αὐτὰ, ὅν τρόπον ἐν τῇ συνθέσει,
οἷον ἄνθρωπος, Πλάτων, Νικόλαος. Πλά γὰρ ἐπὶ
των, τί ἂν σημάνωσιν;

Ἐρεῖς Νικόλαός ἐστιν ὄρος ἀπλῆς, τὰ μέρη
ὁμῶς αὐτῶ ταῦτο σημαίνουσιν ἐν τῇ συνθέσει, ὅ

ξ ἐκτὸς τῆς συνθέσεως ἀναιρετέα ἔσιν ἢ ἐλάττων, ἔ γὰρ ἐκτὸς ξ ἐν συνθέσει ταῦτό σημαίνουσιν.

Ἐνθαίους ἔτι, ὅτι ὄρος ἔσιν ἀπλή ρῆσις· ὁ δὲ συμπεπλεγμένος ἔκ ἔσιν ἀπλή ρῆσις· ἄρα ἔξ ὄροι.

Ἀπαντητέον, ὅτι ὁ συμπεπλεγμένος ὄρος, καίτοι μὴ ὦν ἀπλή ρῆσις, ἔσιν ὁμως ἄκρον προτάσεως, ὅπερ ἀπόχη τῷ τῷ ὄρον λόγῳ.

Διαιρεῖται γ' ὁ ὄρος εἰς ὠρισμένον, ξ ἀόριστον· ὠρισμένός ἔσιν, ὁ διωρισμένον ἐντι σημαίνων, οἷον ζῶον· ἀόριστος δὲ, ὅς ἐδέντι διωρισμένον σημαίνει. καταφάσκειται δὲ κατὰ τε τῶν ὄντων, ξ μὴ ὄντων, πλὴν ἐνός, οἷον ἐκ ἀνθρώπου, ὅς ἐκτὸς τῷ ἀνθρώπῳ, κατὰ παντός ἄλλε δύναται λέγεσθαι· ξ γὰρ ὁ λίθος ἔσιν ἐκ ἀνθρώπου, ξ ἡ χίμαιρα ἔσιν ἐκ ἀνθρώπου.

Ἰν' ἢ δὲ ὁ ὄρος ἀόριστος, ὀφείλεται τὸ ἐ τῷ ὀνόματι ἐμπίπτειν, ἐκ ἀνθρώπου, ἐ λέων· εἰ γὰρ τῷ ῥήματι ἐπιγένηται, ἐκ ἔσιν ἀόριστον τῆνομα, ὡς ἐπὶ ταύτης τῆς προτάσεως· ὁ λέων ἐκ ἔσιν ἀνθρώπου, ὅπη τὸ, ἀνθρώπος ἐκ ἔσιν ὄρος ἀόριστος, ἔ ἀλλ' ἢ πρῶτασίς ἔσιν ἀποφατική.